

PISM | POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

BIULETYN

Nr 129 (1571), 22 grudnia 2017 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski ● Bartosz Wiśniewski ● Rafał Tarnogórski
Katarzyna Staniewska (sekretarz redakcji)

Karolina Borońska-Hryniewiecka ● Anna Maria Dyner ● Aleksandra Gawlikowska-Fyk
Sebastian Płóciennik ● Patrycja Sasnal ● Justyna Szczudlik ● Marcin Terlikowski ● Tomasz Żornaczuk

Mistrzostwa świata w piłce nożnej w Rosji: aspekty wewnętrzne i międzynarodowe

Anna Maria Dyner

Ze względu na decyzję Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego o wykluczeniu rosyjskiej reprezentacji z zimowych igrzysk olimpijskich w 2018 r. dla władz Rosji rośnie znaczenie przyszłorocznych (14 czerwca – 15 lipca) mistrzostw świata w piłce nożnej. Mundial będzie wykorzystany zarówno w polityce wewnętrznej – jako element kampanii prezydenckiej, jak i w relacjach z innymi państwami – do wzmocnienia kontaktów dwustronnych i pokazania Rosji jako państwa o silnej pozycji międzynarodowej.

Duże międzynarodowe zawody sportowe są jednymi z najbardziej rozpoznawalnych wydarzeń na świecie, a ich organizacja jest dla państwa gospodarza sprawą prestiżową. W Rosji sport ma istotny wymiar polityczny i społeczny, a ważne imprezy, jak igrzyska olimpijskie czy mistrzostwa świata (MŚ), są wykorzystywane do wzmocnienia dumy i tożsamości narodowej oraz jako czynnik kompensujący społeczeństwu trudności gospodarcze.

Sport w służbie polityki. Organizacja MŚ ma posłużyć rosyjskim władzom do mobilizacji poparcia dla urzędującego prezydenta przed zaplanowanymi na 18 marca 2018 r. wyborami¹. Putin ogłosił zamiar kandydowania 6 grudnia, dzień po wykluczeniu Rosji z igrzysk w południowokoreańskim Pjongczangu. Przynajmniej w części chciał w ten sposób odwrócić uwagę od tej prestiżowo dotkliwej decyzji MKOI, którą rosyjskie media starały się przedstawić jako ciąg dalszy międzynarodowych sankcji. Jednocześnie mistrzostwa posłużą do pokazania rozwoju gospodarczego kraju i podkreślenia rosnącego znaczenia Rosji na arenie międzynarodowej.

Na szczeblu rządowym pierwsze decyzje dotyczące organizacji mundialu zapadły 20 czerwca 2013 r., kiedy Rada Ministrów FR przyjęła „Program przygotowania i przeprowadzenia mistrzostw świata w 2018 r.”, a na organ koordynujący wyznaczono Ministerstwo Sportu. Choć resortem tym kieruje Paweł Kołobkow, z punktu widzenia Putina gwarantem sprawnego przygotowania i przeprowadzenia mistrzostw jest wicepremier ds. sportu, turystyki i polityki młodzieżowej Witalij Mutko. Należy on do kręgu najbardziej zaufanych doradców rosyjskiego prezydenta – obaj współpracowali już w latach 90. w merostwie w Petersburgu. Swoją wpływową pozycję wicepremier zachował mimo oskarżeń o zorganizowanie w Rosji systemu tuszującego doping sportowców (decyzją MKOI z 5 grudnia br. dostał z tego powodu dożywotni zakaz wstępu na igrzyska). Mutko sprawuje też funkcję prezesa Rosyjskiego Związku Piłki Nożnej (był nim także w latach 2005–2009, kiedy Rosja ubiegała się o organizację mistrzostw) oraz, od 2009 r., członka Komitetu Wykonawczego FIFA, a w 2014 r. był głównym organizatorem igrzysk w Soczi. Światowe media często jednak podkreślają, że zarówno organizację olimpiady, jak i mundialu Rosja zawdzięcza jego zakulisowym działaniom.

¹ Więcej: A. Legucka, *Wyzwania kampanii wyborczej Władimira Putina*, „Biuletyn PISM” nr 124 (1566), 15 grudnia 2017 r., www.pism.pl.

Tymczasem brak przejrzystości w finansowaniu inwestycji mundialowych stanie się częścią kampanii opozycjonisty Aleksieja Nawalnego, zmierzającej do dyskredytacji działań rosyjskich władz. Środowiska niezależne będą podkreślały koszty związane z przeprowadzeniem samych mistrzostw i utrzymaniem infrastruktury sportowej po zakończeniu rozgrywek.

Krótkotrwały impuls dla gospodarki. Dla rosyjskich władz ważny będzie ekonomiczny wymiar mundialu. Inwestycje z nim związane są przedstawiane jako sukcesy świadczące o sile rosyjskiej gospodarki. Władze zapewniają, że organizacja mistrzostw będzie miała długofalowe efekty gospodarcze, a rozbudowę lotnisk oraz rozwój sieci połączeń kolejowych i ich unowocześnienie Putin już wykorzystuje w swojej kampanii wyborczej. Przygotowania będą też służyły odwróceniu społecznej uwagi od codziennych problemów bytowych związanych ze spadkiem realnych dochodów Rosjan.

Jednocześnie inwestycje mundialowe są obecnie jednymi z nielicznych realizowanych przez państwo, a szacunki gospodarcze pokazują, że cała impreza wygeneruje jedynie 0,2% PKB. Według rosyjskich informacji prasowych koszt przeprowadzenia turnieju wyniesie ok. 680 mld rubli (ok. 13,2 mld dol.), z czego 390 mld będą stanowiły wydatki budżetu federalnego. Tylko w latach 2017–2018 na budowę i przebudowę stadionów Rosja przeznaczy ok. 40 mld rubli, a na infrastrukturę bezpieczeństwa ok. 5 mld. Rosjanie liczą jednak, że na mistrzostwa przyjedzie od 1,5 do 2 mln zagranicznych kibiców, którzy wydadzą ok. 3 mld dolarów. Jednakże tylko w niewielkim stopniu zrekompensuje to poniesione koszty.

Kwestie bezpieczeństwa. Rosyjskie media będą miały za zadanie wykorzystać mistrzostwa do kreowania pozytywnego obrazu Rosji – jako kraju przyjaznego i bezpiecznego dla obcokrajowców. Niemniej, w obawie przed możliwymi atakami terrorystycznymi (które mogą być wynikiem rosyjskiego zaangażowania w Syrii), Rosjanie będą przywiązywali szczególną wagę do kwestii bezpieczeństwa. Drużyny oraz członków delegacji będzie ochraniała FSB, a za zabezpieczenie spotkań odpowiedzialne będą formacje MSW, w tym policja i Gwardia Narodowa. Należy też oczekiwać zacieśnienia współpracy wywiadowczej FR ze służbami specjalnymi innych państw.

Rosyjska policja planuje stworzenie Centrum Współpracy Policyjnej w podmoskiewskim Domodiedowie. Na czas MŚ z każdego z państw uczestniczących może być delegowanych do współpracy z rosyjską policją 5–8 funkcjonariuszy. Strona rosyjska będzie też dążyła do podpisania memorandów o współpracy z przynajmniej częścią formacji policyjnych uczestników, co jest jednak powszechną praktyką w przypadku rozgrywek tego typu. Dodatkowo za bezpieczeństwo obiektów sportowych odpowiadać będzie Ministerstwo ds. Sytuacji Nadzwyczajnych.

Rosyjskie władze zapowiedziały też wdrożenie wielu rozwiązań – w tym dotyczących antyterrorystycznego zabezpieczenia obiektów – które sprawdziły się w trakcie igrzysk w Soczi w 2014 r. oraz Pucharu Konfederacji w 2017 r.

Wymiar międzynarodowy. Wybór Rosji na miejsce rozgrywania mistrzostw wzbudził dużo kontrowersji, które z czasem rosły, m.in. w związku z rosyjską agresywną polityką zagraniczną (aneksja Krymu, wojna w Donbasie). Wiele państw podnosiło też wątpliwości o charakterze sportowym, ze względu na oskarżenia o istnienie w Rosji zorganizowanego przez władze systemu dopingowego. Oskarżenia te, potwierdzone w toku śledztwa, doprowadziły do decyzji MKOl o czasowym zawieszeniu Rosyjskiego Komitetu w prawach członka i wykluczeniu reprezentacji Rosji z zimowych igrzysk olimpijskich w 2018 r. (część rosyjskich sportowców będzie mogła wystąpić pod neutralną flagą). Wątpliwości wzbudziło też to, że jednym z siedmiu światowych partnerów FIFA jest państwowy koncern Gazprom, a zatem Rosję można de facto uznać za jednego z jej sponsorów.

Mimo tak wielu kontrowersji, mundial pomoże Rosji znaleźć się w centrum zainteresowania zarówno światowych mediów, jak i opinii publicznej. Rozgrywki będą też miały ważne znaczenie polityczne, ukazując stan stosunków między biorącymi w nich udział krajami. Dodatkowo turniej stwarza wiele możliwości organizacji spotkań z wysokimi rangą politykami nie tylko z państw uczestników, a zaproszenia na mecz otwarcia czy finał będą ważnym elementem rosyjskich działań dyplomatycznych. Posłużą one konkretnym celom politycznym, jak wzmocnienie relacji z innymi państwami, czy wręcz podkreślenie znaczenia danego kraju dla rosyjskiej polityki zagranicznej. Pierwszą sposobność ku temu stwarzają mecze fazy grupowej. Reprezentacja Rosji zmierzy się wówczas m.in. z Egiptem i Arabią Saudyjską.

Wnioski. Organizacja najważniejszych rozgrywek piłkarskich na świecie będzie przez rosyjskie władze wykorzystana jako pokaz sprawnego działania państwa w sferze społecznej, gospodarczej i bezpieczeństwa. Jednym z ważnych punktów kampanii wyborczej Putina stanie się też ich wymiar ekonomiczny i socjalny. Sam turniej stworzy również możliwość spotkań na szczeblu międzynarodowym, które (zwłaszcza dla rosyjskiego odbiorcy) mają być dowodem na rolę Rosji na międzynarodowej arenie.

Mistrzostwa będą miały znaczenie polityczne dla państw uczestników. Udział ich przedstawicieli w spotkaniach (lub jego odmowa) oraz ich ranga będą czytelnym probierzem relacji z Rosją. Przyjęcie zaproszenia do uczestniczenia w mundialu – jeżeli nawet zostanie wystosowane przez FIFA – może wiązać się ze znaczącym kosztem politycznym, zwłaszcza w przypadku przedstawicieli państw krytykujących działania Rosji na arenie międzynarodowej. Taka decyzja powinna być uzależniona od stawki sportowej meczów.